
GENTSE MEMORIEDAGEN: 3-4-5-6 SEPTEMBER

3 September 1352

Dood van de oude, kranke, kreupele Margareta 's Brunen.

De schatrijke vrouw van Willem Wenemaer had op 30 November 1330 het kloosterkleed aantrokken. Vijf jaar nadat haar man sneuvelde.

3 September 1539

Het "Calfvel" van 1515 wordt onder groot tumult op het Stadhuis in 1.000 stukken gescheurd.

Dit fameus Calfvel was in feite een decreet dat Keizer Karel uitgevaardigd had in 1515 en waarbij de stricte toepassing bevolen werd van het Verdrag van Cadzand. De Gentenaars hadden geen enkele reden om fier te zijn over dit Verdrag dat zij in 1492 met Maximiliaan van Oostenrijk hadden moeten afsluiten in Sluis, en ze werden er liefst zo weinig mogelijk aan herinnerd.

Wij leven in 1539, het jaar van de opstand tegen Keizer Karel. Het is al een heel tijdje dat het niet meer vlot tussen de Gentenaars en Karel wegens het feit dat de Keizer meer belastingen eist dan de Gentenaars redelijk en gepast vinden.

De gemoederen zijn opgehitst en, zoals dat meestal het geval is in dergelijke omstandigheden, maken enkele provocateurs daar gretig gebruik van om enkele hectoliters olie op het vuur te gieten.

De meest onzinnige valse geruchten worden verspreid en geloofd. Zo wordt er verteld dat volgens een oud privilege, de “Coop van Vlaendere” genoemd, de Gentenaars niet kunnen verplicht worden belastingen te betalen als ze daar zelf geen zin in hebben. De zaak zat zo ineen dat een van de vroegere Graven van Vlaanderen zijn graafschap zou verloren hebben bij het dobbelspel. De Gentse poorters hadden dan allemaal - zoals het grote heren past - hun portemonnaie opengedaan en het zaakje terug afgekocht van de gelukkige winnaar, een Hollandse graaf, waarna zij het geheel als geschenk aanboden aan hun graaf. Uit erkentelijkheid voor deze edelmoedige geste mochten zij dan naar believen al of niet belastingen betalen.

Het klinkt aandoenlijk, maar heel dit onzinnig verhaal was natuurlijk uit de duim gezogen van een fameuze mythomaan.

Aangezien de Gentenaars al hun waardevolle charters en andere documenten angstvallig bewaarden in het “secret” van het Belfort, ging men daar heel de boel gaan omkeren om die precieuze “Coop van Vlaendre” terug te vinden. Maar hoe met ook zocht, men vond vanzelfsprekend niets. Dus, gestolen door degenen die de sleutels van het secret hadden. Een oud-schepen, Lieven Pyn, werd aangehouden, gefolterd en onthoofd, maar het privilege was en bleef onvindbaar.

De woede dan maar gekoeld op het “Calfvel” en het Verdrag van Cadzand. Op 3 September werden deze beide documenten op het Stadhuis met messen gekerfd, waarna een onbeschrijflijk tumult volgde. De Deken en wethouders wierpen zich op de fragmenten en scheurden ze verder in duizend stukken die ze de menigte toewierpen, waaronder sommige - zeker is zeker - de stukken opaten.

3 September 1800

Geboorte van Napoleon De Pauw. Zoon van Bernard De Pauw die getrouwd was met de zuster van Lieven Bauwens. Volgens sommigen een aangenomen zoon.

Er is iets vervelend aan de hand met die Napoleon De Pauw, namelijk het feit dat hij zijn zoon ook Napoleon heette. Het waren alle twee gekende figuren en het gebeurde nog al eens dat wat de vader deed toegeschreven werd aan de zoon, en omgekeerd. Lieven Bauwens was dus de nonkel van Napoleon De Pauw vader. Misschien zal er wel een verband bestaan hebben tussen deze niet Gentse voornaam en het feit dat Nonkel Lieven, die heel wat te danken had aan Napoleon, juist Burgemeester van Gent geworden was.

Na middelbare studies aan het Lyceum van Brussel, behaalt hij in 1823 zijn diploma van Dr. in de Rechten aan de Universiteit van Gent. Hij ging dan nog een tijdje studeren in het buitenland.

Hij was een van de verdedigers van Metdepenningen toen deze in 1833 moest verschijnen voor de Krijgsraad.

Vanaf 1842 doceerde hij Wijsbegeerte aan de Universiteit en in hetzelfde jaar werd hij hier Schepen van Openbare Werken. Onder zijn schependom werden belangrijke urbanisatiewerken uitgevoerd, zoals de bouw van een nieuwe Entrepôt, de verbreding van het Kanaal van Terneuzen, de restauratie van het Belfort, de bouw van verschillende scholen. Het nu nog bestaand brugje dat het Kasteelbrugje verving, het De Pauwbrugje werd naar hem genoemd.

Alles in orde met die openbare werken? Toch niet helemaal, iedereen was niet gelukkig met die zogenaamde “restauratie” van het Belfort die er in bestond de oude toren af te breken en te vervangen door een gietijzeren exemplaar dat de eeuwen niet zou trotseren en zou eindigen bij het oud ijzer.

Er werd geen rekening gehouden met wat Van Lokeren schreef: “De staat van het geraamte is slecht en zal binnenkort zware herstellingskosten eisen, evenwel zonder dat het nodig blijkt om over te gaan tot de volledige afbraak. Het zou een onnodige daad van gratis vandalisme zijn. De enorme kosten die deze afbraak zouden veroorzaken zouden ver het bedrag overschrijden dat nodig is voor de heropbouw van het bovenste gedeelte van het Belfort. Deze motieven moeten de kunstminnaars geruststellen tegen een aanslag die men niet alleen zou kunnen beschouwen als een barbaarse daad ons tijdperk onwaardig, maar als een stupiditeit die slechts geëvenaard zou zijn door de sloping van de oude woonst van de heren van Utenhove die zo welwillig werd toegestaan.

Maar op het Stadhuis trok men zich niets aan van die “prietpraat” van August Van Lokeren.

Napoleon De Pauw stierf op 16 Oktober 1859 en werd begraven op het kerkhof van Gentbrugge.

3 September 1832

Het “Collège de Gand” dat sedert jaren gevestigd was in de gewezen Baudeloo-abdij wordt vervangen door het Atheneum.

3 September 1849

Onthulling van het monument van de Napoleonisten op het Campo Santo.

3 September 1870

Uitvaardiging van een algemeen politiereglement voor de schouwburgen waarbij bepaald wordt dat de acteurs door de abonnenen bij stemming zou-

den aanvaard worden of afgewezen.

3 September 1876

300e verjaring van de Pacificatie van Gent.

Onthulling van een gedenkplaat in de Pacificatiezaal. Uitvoering van “De Pacificatie van Gent” van Peter Benoit door een versterkt gezelschap.

3 September 1889

Bezoek van Leopold II aan Gent. Hij was vergezeld van Marie-Henriette en bezocht o.m. het Casino.

3 September 1945

De Amerikanen die het Lam Gods in een zoutmijn te Alt-Aussee hebben teruggevonden, overhandigen het meesterwerk aan de Prins Regent tijdens een plechtigheid op het Paleis te Brussel.

4 September 1751

Geboorte van Jean-Baptiste Van Reysschoot.

Hij stond aangeschreven als een knappe tekenaar en portraitist. Zijn meest gekend werk “Het Kopje Thee” is een zelfportret met zijn jonge vrouw. In de Universiteitsbibliotheek berusten tekeningen en pastorale van zijn hand.

Hij was de 2e zoon van Pierre-Emmanuel en broer van Pierre-Norbert van wie hij een trouwe medewerker was. Werkte o.m. met hem samen voor de versiering van de Italiaanse zaal van het Hotel d’Hane-Steenhuysse.

Hij overleed alhier op 8 Oktober 1798.

4 September 1836

Herrie in de Grote Schouwburg. Eerst wegens het niet spelen van de Brabançonne, nadien wegens het wèl spelen. Inmiddels hadden de meeste toeschouwers uit vrees voor relletjes de zaal verlaten.

4 September 1844

De Marcellisbrug wordt plechtig en met veel luister ingehuldigd.

De Marcellisbrug, waar ligt dat nu ook weer? Wel, die brug over de Schelde

aan de Lammerstraat.

Nu zijn er in de loop der eeuwen in Gent ontelbare bruggen gebouwd, verbouwd, afgebroken, herbouwd, maar hier ging het toch wel om een primeur, want het was de eerste ijzeren brug in onze stad. Een “monsterachtig meesterstuk” werd er gezegd.

In de volksmond werd ze de “ijzeren brug” genoemd. Niet alleen was zij uit dit metaal vervaardigd, maar ze verbond ook dit hoger gelegen deel van de stad met den “ijzerenweg”. Wij zijn immers in 1844 en 7 jaar voordien was hier de eerste trein binnengestoomd aan het Zuid.

De Marcellisbrug, Model van 1866.

Nu was ze heel mooi, die nieuwe brug, maar er mankeerde toch iets aan; zij lag niet in het verlengde van de Lammerstraat. Ook toen reeds waren ingenieurs niet vervaard voor enorme flaters.

Na een 20-tal jaren hield men het voor bekeken en de originele brug werd afgebroken. Dit gebeurde trouwens niet zonder ongelukken, want daarbij vielen 7 werklieden in de Schelde, één verdronk, de anderen konden zich al zwemmend redden.

Er werd een nieuwe brug gebouwd door een andere generatie ingenieurs. Die hadden wel iets bijgeleerd: de brug lag deze keer in het verlengde van de Lammerstraat, maar... ze was 2 meter smaller dan de straat.

In Gent is het een traditie dat bij het periodiek bezoek van het Duits leger aan onze stad, eerst al onze bruggen opgeblazen worden. Het nut van een dergelijke operatie is wel zeer twijfelachtig, maar het zijn niet alleen ingenieurs die flaters begaan, ook voor generaals is dit soms een geliefkoosd tijdverblijf. En achteraf is het toch wel goed voor de tewerkstelling. Door een onbegrijpelijke vergetelheid ontsnapte de Marcellisbrug telkens aan dit opblazen. Wij hebben ze dan maar zelf afgebroken in 1951. Het was trouwens de hoogste tijd, want bij de sloping bemerkte men dat ze volledig opgeroest was en het mag een wonder heten dat ze nooit begeven heeft onder het gewicht van de overrijdende trams.

Sedert 1952 ligt er nu een betonnen brug.

Van waar de naam van die brug?

Ze werd genoemd naar Charles Marcellis. Alhoewel hij soms bestempeld werd als een Luikse ingenieur, was het in feite een Antwerpse advocaat (1806-1864). Hij had een ijzergieterij opgericht te Boverie en was een hardnekkige verdediger van ijzerconstructies.

4 September 1850

De Engelse ballonvaarder Green stijgt op aan het Casino. Verscheidene notabelen krijgen een luchtdoop.

4 September 1876

Pacificatiefeesten ter gelegenheid van de 300e verjaardag. Eerste uitgang van de historische stoet. Groot concert in het Casino.

4 September 1912

Dood van François Hillaert.

Wie zou dat wel kunnen geweest zijn? Zoek niet langer, want de Gentenaars van zijn tijd wisten het ook niet. Ze kenden wel allemaal “Sieske de Gistmarchand”.

Het is dus over hem dat wij het zullen hebben, één van die vroeger zo talrijke volkstypes die nu volledig uit het stadsbeeld verdwenen zijn.

Sieske was niet alleen een paardenkoopman, hij dreef ook nog handel in Antwerpse en Hasseltse genever en in gist. (Vandaar zijn bijnaam). Om maar te zeggen dat hij goed vertrouwd was met alle Gentse cafés.

De man bezat wel enkele excentrieke trekjes en was beroemd wegens zijn talrijke stunts waar hij nooit om verlegen zat.

Hij verplaatste zich gewoonlijk met grote snelheid met een van die lichte tweewielige karretjes - nu ook al sinds lang uit het straatbeeld verdwenen - die men in deftige kringen een "Tilbury" noemde, maar die bij de Gentenaren gekend was als een "vliegette".

Altijd klaar om een weddenschap aan te gaan (en zeer dikwijls te winnen) reed hij eens van de Statiestraat naar de Brabantdam, in volle vaart, trap op, trap af, dwars door de Glazen Straat.

Een andere keer, op het einde van de 20e eeuw, trok een circus stampvolle zalen. Het gerucht had namelijk de ronde gedaan dat Sieske in de leeuwenkooi zou gaan, er een liedje zou zingen en daarna het glas zou heffen met de temmer op de gezondheid van de leeuwen. Sieske heeft die stunt één maal uitgevoerd, maar op de volgende vertoning waren de bezoekers er aan voor hun moeite, want hij had er de voorkeur aan gegeven toch maar liever bij zijn paarden te blijven.

Een andere stunt waar nog jaren zou over nagepraat worden was de volgende: bij de liquidatie van de Gentse dierentuin werd de olifant in 1904 openbaar verkocht.

Een circusdirecteur bood 300 fr. voor het dier. Sieske die eens de plezanterik wilde uithangen deed er 10 fr. bij... en werd de eigenaar van een olifant waar hij natuurlijk niets kon mee doen. Het dier werd dan maar geslacht en de beste brokken werden geserveerd op een banket dat Sieske aan een schare vrienden aangeboden had.

Of dat nu echt lekkere stukjes waren hebben wij tot hiertoe niet kunnen achterhalen.

Een andere keer werd er een oud kerkhof op de Hundelgemste steenweg in Ledeberg openbaar verkocht. Er was veel volk opgekomen voor deze verkoop die volop bezig was toen Sieske toevallig passeerde met zijn "vliegette". Nieuwsgierig, hield hij even stil. Hij hoorde de notaris roepen: "Zegt niemand beter van 32.000 fr.? Niemand?" Sieske riep: 33 en reed vlug weg. De notaris die hem herkend had (en wie zou hem niet herkend hebben?) kwam enkele dagen later de nieuwe eigenaar van het kerkhof feliciteren met zijn aanwinst. Sieske was 69 jaar toen hij stierf want hij werd geboren in Ouwegem op 12 Januari 1843.

5 September 1379

Rogier van Hauterive (ook wel Van Outrive), Baljuw van Gent die een opstand van de Witte Kaproenen wilde bedwingen wordt door hen op de Kouter vermoord.

Hij was hier sinds 4 jaar de Hoogbaljuw.

5 September 1613

Begin van de graafwerken van de Brugse Vaart.

5 September 1662

Geboorte in de St-Jacobsparochie van Judocus Goethals.

Oud-leerling van het College der Augustijnen werd hij in 1681 Primus aan de Universiteit van Leuven in de “Generale promotie der Philosophie”.

De laatste tien jaar van zijn leven was hij Aartsdiaken van het Bisdom Gent. Hij overleed op 15 December 1742.

De zilveren lampetkom en -kan die hij als Primus ten geschenke kreeg werd bewaard in het Bijlokemuseum. Wij weten niet of zij behoren tot de voorwerpen die er de laatste jaren gestolen werden.

Zie ook “Ghendtsche Tydinghen” - 2004 - N° 1 - p. 14

5 September 1765

De 9-jarige Mozart bespeelt het orgel en de beiaard in de Abdij van Baudeloo. Leopold Mozart schrijft aan zijn vriend Hagenauer: “Te Gent speelde Wolfgang ‘s namiddags op het grote nieuwe orgel bij de PP. Bernardijnen.

5 September 1766

Geboorte van Mgr. de Broglie, 19e Bisschop van Gent.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2004 - N° 1 - pp. 28-41.

5 September 1815

Bezoek aan Gent van Willem I met de koningin.

De intrede is triomfantelijk. Het enthousiasme is zo geweldig dat aan de Keizerpoort de paarden van de koninklijke koets uitgespannen worden en dat 24 Vrije Schippers met een oranjegordel de koets voorttrekken naar het stadscentrum, terwijl 100 leden van de St-Michielsgilde met een toorts in de hand een indrukwekkende escorte vormen.

5 September 1838

De Vrijheidsboom die in 1831 geplant werd voor het Groot Vleeshuis wordt door de bliksem getroffen en tuimelt in de Leie.

5 September 1868

Geboorte te Ledeberg van Maurits Basse.

Doceerde aan de Universiteit “Steloefeningen in het Vlaamsch”.

Promoveerde hier in 1891 met een studie over Shakespeare.

Lid van “ ‘t Zal Wel Gaan” waarvan hij in 1890 de Voorzitter was.

Medewerker van Paul Fredericq en actieve medewerker van “Hooger Onderwijs voor het Volk”.

In 1903 was hij leraar aan het Atheneum en hij was een tijdje Voorzitter van de Gentse Afdeling van het “Willemsfonds”.

Hij stierf op 18 Februari 1944.

5 September 1881

Plechtige inhuldiging van het Houtdok door koning Leopold II.

5 September 1882

Geboorte van Achilles De Maertelaere.

Ook gekend onder zijn pseudoniem Bentos.

Hij beoefende eerst het vak van goudsmid, maar werd dan schilder, beeldhouwer en decorateur. Hij behaalde verschillende eerste prijzen aan de Academie waar hij Jules Van Biesbroeck als leraar had. Hij werd trouwens bevriend met Jules Van Biesbroeck Sr. en Jr. Net als zij was hij van socialistische tendens en werkte regelmatig voor “Vooruit”.

Hij was vrijgezel en had meer dan 50 jaar zijn atelier in het Proveniersterstraatje.

Hij stierf te Gent op 24 April 1964.

Hij koos als pseudoniem de licht vervormde naam van zijn jeugdvriend, de circusartiest Bento.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 1988 - N° 3 - pp 171-174.

5 September 1945

Dood van Jules De Bruycker.

Hij was toen 75 jaar want hij werd geboren op 29 Maart 1870. In de Breydelstraat. Artiest wordt men niet, men wordt geboren als artiest en ook bij de kleine Jules kwam dit vroeg tot uiting. In 1876 werd in onze stad de 300e verjaring gevierd van de “Pacifatie van Gent”. Een grote historische stoet gaat uit, een stoet met vele wagens en groepen in historische klederdracht die

de gebeurtenissen van 3 eeuwen geleden oproepen. Ook vader De Bruycker gaat de stoet bekijken en heeft zijn telg meegenomen.

Maar hij is daar niet alleen, want tienduizenden andere Gentenaars zijn op hetzelfde idee gekomen. De 6-jarige knaap zou niet veel van heel dit gebeuren gezien hebben, ware het niet dat hij een geprivilegeerde plaats kreeg op de vaderlijke schouders.

Na het voorbijtrekken van de stoet gaat vader De Bruycker naar de herberg “La Plume d’Or” een pintje drinken en zijn gebruikelijk kaartje trekken. Niemand let nog op de kleine Jules en het is pas als het tijd is om naar huis te gaan dat men bemerkt dat hij een cafétafel vol getekend heeft met die zichten van de stoet die de meeste indruk op hem gemaakt hebben. Geen rede om daar een mirakel te willen van maken, maar toch een duidelijke aanduiding dat het knaapje over een bijzonder talent beschikte. Het was dus niet te verwonderen dat we hem als 10-jarige reeds tegenkomen als leerling aan de Academie.

Maar het botert niet meer in het gezin De Bruycker, vader begeeft zich aan de drank, de zaken worden verwaarloosd en gaan sterk achteruit. Als Jules 14 is sterft zijn vader en laat zijn gezin in de miserie achter. Er breekt een zware tijd aan voor het gezin dat zich veel moet ontzeggen. Jules moet noodgedwongen zijn studies afbreken om het vaderlijk beroep verder te zetten, dat van behanger-garnierder.

De Bruycker was nooit spraakzaam als het over deze periode van zijn leven ging, soms liet hij wel met een zekere bitterheid blijken dat hij aldus 10 jaar van zijn artistieke carrière verloren had. Het is immers rond zijn 30e dat men kan spreken van zijn jeugdwerken.

Wat op hem een stempel gedrukt heeft en vaak tot uiting kwam in zijn etsen, is de liefde voor de simpele, arme volksmensen.

Het kon niet anders of hij zou het vak van behanger-garnierder zo vlug mogelijk verlaten om zich volledig te wijden aan zijn artistieke carrière die als geslaagd mag beschouwd worden. Volgens zijn eigen zeggen heeft hij “tonnen” schetsen gemaakt.

Hij werd gelukkig erkend en in 1925 benoemd tot lid van de “Academie Royale de Belgique”.

Niettegenstaande zijn wankele gezondheid maakt hij in 1942 nog een reeks etsen “Gens de ches nous” genaamd, een merkwaardige verzameling van Gentse types.

Hij stierf in zijn huis op de Isabellakaai.

5 September 1965

Onthulling van de gedenkplaten 150 jaar Vredesverdrag van Gent.

6 September 1460

Jan De Vos, leider van de tegenstanders van de grafelijke politiek, wordt terechtgesteld. Hij wordt gevierendeeld op het Veerleplein. Zijn lichaam werd in een zak gebonden en buiten de Muidepoort aan de galg gehangen, zijn hoofd wordt op een staak aan de Peterceliepoort gehangen en de overige lichaamsdelen aan de andere stadspoorten.

6 September 1874

De Fransman Dartors stijgt op met zijn luchballon vanop de speelplaats van de Kulderschool.

6 September 1887

Dood van stadhorlogemaker Charles Nolet.
Zie "Ghendtsche Tydinghen" - 1977 - N° 3 - pp. 125-126.

6 September 1919

Stichting van de "Société Belge d'Optique et d'Instruments de Précision", misschien beter bekend onder de afkorting O.I.P.
Zie "Ghendtsche Tydinghen" - 2005 - N° 4 - pp. 262-263.

6 September 1940

Dood van Frédéric Swarts.
Zie "Ghendtsche Tydinghen" - 2007 - N° 3 p. 184.

6 September 1944

De bevrijding van Gent.
Zie "Ghendtsche Tydinghen" - 2001 - N° 5 - pp. 266-288.

6 September 1953

Plechtige heropening van het Oord der Gefusilleerden op de Martelaarslaan in aanwezigheid van Prins Albert.
Het werd ingericht op een perceel van de vroegere stedelijke schietbaan.
Gedurende de oorlog van 14-18 werden er 52 Belgen, Fransen en

Oord der Gefusilleerden

Nederlanders, waaronder 3 vrouwen, gefusilleerd.
Het werd na de Wapenstilstand ingericht als herdenkingsoord. Het werd geklasseerd in 1930 en door Koning Albert ingehuldigd in 1932.
In 1943 werd het verwoest door SS-mannen die van Brussel kwamen.

Hugo Collumbien